

Beste lezers,

Brabant viert deze maand dat het 75 jaar geleden bevrijd werd. Boven de rivieren kan 75 jaar bevrijding pas op 5 mei gevierd worden. Nabij de Piet van der Leebrug is op 19 september jl. een plaquette onthuld waar 75 jaar geleden een vliegtuig neerstortte dat aan de acht bemanningsleden het leven kostte. Een ander opmerkelijk feit is het verschijnen van het boek *Niet vergeten ...het Adrianusklooster* van de hand van Willem Geurts en een groot aantal dorpsgenoten. Het is een prachtig heemkundig werk geworden waarin de geschiedenis van het klooster vanuit verschillende invalshoeken aan de orde komt. Onderstaand is een citaat opgenomen van één van de zusters, waarin de bevrijding van ons dorp heel pakkend wordt beschreven.

Op 15 september was het Open Monumentendag. Het was een prachtige zomerse dag en dat bracht veel mensen op de been. Met name het Vaantje, maar ook de Gestelse Toren leverden een groot aantal bezoekers op. Over dit alles en meer leest u in deze Heem-info.

Welkom nieuwe leden

Hr. Frans van Eindhoven Irenestraat 9
Hr. Mari van Zandvoort Hondsklauw 5

De voorzitter aan het woord.

Het kan bijna niemand ontgaan zijn: het programma 75 jaar Bevrijding. Een vijf pagina's tellend katern in de Brug, waarvoor dank aan de Gemeente. (Zie ook websites van onze vereniging of van de Gemeente). Vijf heemkundeverenigingen en de Oranje comités uit de kernen hebben samen met de gemeente de handen ineen geslagen en een bijzonder herdenkingsprogramma opgezet. Eén activiteit daaruit willen we graag apart toelichten. Op 18 oktober presenteren de HKV's aan de burgemeester het indrukwekkende boekwerk "over de kostbare vrijheid". Op 20 oktober tijdens WHEELS zal het boek aan het grote publiek worden aangeboden. Robert van Erp heeft in aanvulling op dit boek een prachtwerkstuk afgeleverd in de vorm van een fietsroute door ons dorp, waarbij alle gedenkwaardige plekken van de bevrijding aan bod komen. Robert heeft samen met Heemkunde-collegae uit de andere kernen een combinatie-fietsroute voor de hele gemeente samengesteld. Het boek "over kostbare vrijheid" beschrijft de samenhang van de bevrijdingsgebeurtenissen en de context van de bevrijding zelf vanaf D-day in Normandië, de bevrijding van Zuid-Nederland met Operatie Market Garden uitmondend in de bevrijdingshandelingen van onze dorpen completeert het boek. Oud-wethouder Henk van der Linden verwerkte de documentatie van de vijf heemkundeverenigingen, aangevuld met zijn uitgebreide kennis van zaken en Jan Veenman heeft het boek prachtig vorm gegeven. We vragen bijzondere aandacht voor zijn "stafkaarten" van de bevrijdingsoperaties in onze eigen regio. Een boekwerk dat wij graag onder jullie bijzondere aandacht brengen. Het is vanaf 20 oktober te koop voor € 5,-. Op 20 oktober tijdens Wheels op het Meanderplein en daarna bij de Readshop, Pimera en heemkundevereniging De Heerlijkheid Herlaar,

Koos Loose, Voorzitter De Heerlijkheid Herlaar

uitgave
Heemkundevereniging
De Heerlijkheid Herlaar

secretariaat
F. Coojmans
Schijndelseweg 3
5271BK Sint-Michielsgestel

opening heemruimte Meander
dinsdag van 19.30-21.00 uur.
De eerste woensdag van de
maand: 14.00-16.00 uur
uitsluitend op afspraak:
Frans Coojmans
(073 5514359)

redactie
Koos Loose
Sjef van Hulsten
Jan Spit
Robert van Erp
Frans Coojmans

kopij via e-mail
heem-info@ziggo.nl

kopij volgende Heem-info
inleveren uiterlijk 10 dec. 2019

Open Monumentendag 2019

Zelden zal de Open Monumentendag zoveel belangstellenden hebben getrokken. Het prachtige zomerse weer op 14 en 15 september heeft daar ongetwijfeld toe bijgedragen. Vanuit onze heemkundevereniging was de Gestelse toren weer opengesteld en was ook 't Vaantje, eigendom van het Brabants Landschap, te bezichtigen.

Ruim 350 bezoekers hebben onze toren beklommen en het was zeker de moeite waard. Eenmaal boven hadden de beklimmers een prachtig uitzicht over de wijde omgeving. Maar 't Vaantje trok de meeste bezoekers. Jef van Veldhoven gaf in het oude gebouw informatie over de historie van 't Vaantje. Tussen elf en vijf uur kwamen 950 belangstellenden bij 't Vaantje binnen. Men kon omlaag de kelder in, maar ook omhoog om te kijken hoe de eerste verdieping eruitzag. Een geweldig succes. En was men eenmaal op Haanwijk, dan kon men daar ook het gerestaureerde Buitenlokaal (Haanwijk 4a)

Bezoekers tellen

Jef van Veldhoven geef informatie

bezoeken alsmede de omliggende tuin. Daarnaast was ook het Museum Romeins Halder geopend. Het was er een ongekennde drukte.

Onthulling Plaquette

Op donderdag 19 september jl. onthulde mevr. Carolyn Dimond-Davis om 17.20 uur (crashtijd) een plaquette op de plaats waar haar vader exact 75 jaar geleden neerstortte met zeven andere bemanningsleden van een Short Stirling IV; locatie De Bleeke nabij de Piet van der Leebrug.

Na de onthulling van de plaquette volgde het

eresaluut van de Gestelse Veteranen, waaronder de heer Wim Kapteijns, en werd The Last Post geblazen door trompettist Tim van Boxtel. Gilde St. Antonius en St. Barabara en Scouting Petrus Donders leverden een bijdrage aan de onthulling. In de Meander sprak burgemeester Han Looijen, bijgestaan door de kinderburgemeester het openingswoord. "De vrijheid, die uw vader en vele anderen het leven kostte, moeten wij blijven herinneren en blijven herdenken", sprak hij. Ter afsluiting werd op het kerkhof aan de Nieuwstraat een krans gelegd bij de graven van vier van de bemanningsleden. De vier andere bemanningsleden werden begraven op het oorlogskerkhof in Mierlo.

Stolperstein voor Grete Spitzer

Ruim anderhalf jaar zocht onze dorpsgenoot Jan ten Berge naar mogelijk joodse slachtoffers die door de Duitse Nazi's uit Gestel werden meegenomen naar concentratiekampen. Uiteindelijk vind hij toch (een trieste waarheid) waardevolle informatie. Grete Sara

Spitzer, een doofstom joods meisje uit Wenen woonde en werkte op het toenmalige IvD. In 1942 is zij door de Nazi's op transport gesteld naar Auschwitz en kort daarna daar vermoord.

Een en ander heeft er toe geleid dat op 28 september jl. een struikelsteen (Stolperstein) ter nagedachtenis aan Grete bij de hoofdingang van Kentalis is gelegd. Er liggen al tienduizenden Stolpersteine in heel Europa, gelegd door de Duitse kunstenaar Gunter Demnig. De stenen worden in het trottoir gelegd vóór het huis waar in de Tweede Wereldoorlog Joden woonden, die door de Nazi's in concentratiekampen zijn vermoord.

Halder en de Van Herlaars.

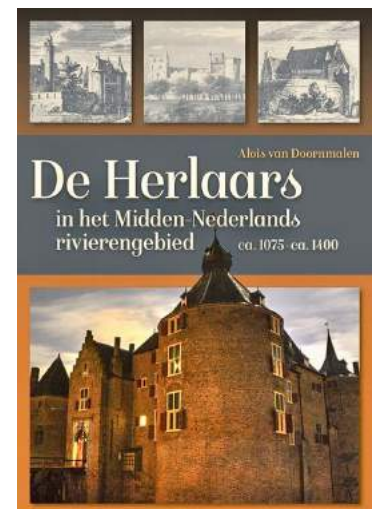
Eindelijk was het dan zover: begin 2019 verscheen het proefschrift van Aloïs van Doornmalen over de geschiedenis van het geslacht Van Herlaar. Hij had het in oktober 2017 in Leiden al verdedigd, maar we hebben tot 2019 moeten wachten voordat de handelseditie ervan op tafel lag. Het is getiteld "De Herlaars in het Midden-Nederlands rivierengebied, ca. 1075-ca.1400" en is uitgegeven door Uitgeverij Verloren. Het is een goed leesbaar boek geworden dat in bijna 400 bladzijden op een gedegen wijze de genealogie van de Brabants/Gelderse Herlaars beschouwt en de vorming van hun vermogen c.q bezit, zowel in St.-Michielsgestel

als in hun latere woonstede, kasteel Ammerzoden.

Van Doornmalen benadrukt dat Herlaar oorspronkelijk geen Luiks leen was, zoals vaak werd aangenomen. Verder stelt hij dat de Van Herlaars geen vazallen waren van de Brabantse hertog – nooit geweest – maar eigen aanzien en macht hadden en dat zij in de hoogste kringen verkeerden. Niet alle vragen werden echter beantwoord. Eén daarvan is de vraag naar de relatie tussen – zeg maar - het dorp Sint-Michielsgestel, waar cijnzen aan de Brabantse hertog moesten worden betaald en de heerlijkheid zelf. Aan deze kwestie besteedt Van Asseldonk aandacht in een artikel dat op de website van onze Heemkundevereniging is opgenomen.

Zo veel publicaties komen er over de oudste geschiedenis van St.-Michielsgestel/Halder niet uit, dus ik maak van de gelegenheid graag gebruik ook te wijzen op 'Het Groene Woud in de Romeinse tijd' uit 2010 van Anne de Hingh en het archeologisch rapport uit 2008 van I.J. Cleijne 'St.Michielsgestel Kasteel Nieuw Herlaar'. Beide zijn via internet te raadplegen.

Ruud van Aart.

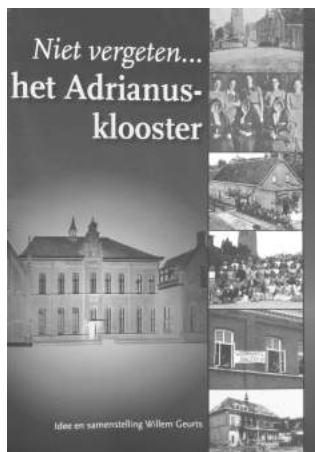

In onze Heemruimte vindt U tijdschriften, boeken, kaarten en een computer met daarop kopieën van stukken uit archieven en databanken met gegevens. U kunt daar ook tijdschriften en periodieken van andere heemkundeverenigingen inzien waarop de vereniging geabonneerd is of een ruilafpraak mee heeft.

Niet vergeten ... het Adrianusklooster

Onlangs verscheen het boek Niet vergeten... het Adrianusklooster, naar een idee van Willem Geurts. 'Een eeuw lang stond vanaf 1879 aan de Torenstraat in Sint-Michielsgestel het Adrianusklooster. Een gewijde plek in het dorp, bewoond door de Zusters van Liefde. Zij hadden tot taak ouderen, zieken en zorgbehoevenden te steunen.'

Aan de Heilig Hartschool verzorgden de zusters het onderwijs aan meisjes. 'Zo maakten ook vrij veel inwoners, hoofdzakelijk vrouwelijk, kennis met het klooster. Als kleuter, lagere school leerling, schooljuffrouw, huishoudelijk medewerk(st)er, koorlid, misdienaar, priester, boer.'

Willem Geurts heeft een groot aantal mensen bereid gevonden hun herinnering aan het klooster op papier te zetten. Ook een aantal van hen die als kraker of als politiek verantwoordelijke

betrokken zijn geweest bij het Klooster. Daarmee is het boek een prachtig heemkundig werkstuk geworden. Heemkunde houdt immers in onderzoek doen naar de eigen leefomgeving. Naast alle persoonlijke herinneringen heeft Willem Geurts zelf ook elementen uit de historie van het klooster opgediept.

Nu wij in deze dagen 75 jaar bevrijding vieren is het bijzonder interessant en actueel hoe de zusters in het klooster de bevrijding destijds hebben ervaren. Hieronder enkele passages uit de brieven die één der Zuster schreef aan de Eerwaarde Overste in Tilburg.

"De bevrijding is nabij

*St. Mich. Gestel 30 Oct. '44
Zeer beminde Eerwaarde Overste,
Er is nog geen gelegenheid om een brief naar Tilburg weg te krijgen, maar in de hoop dat het gauw zal komen, begin ik maar vast te schrijven. [...] En nu Eerw. Overste is St. Mich. Gestel vrij sinds 23 Oct. Maar wij hebben die vrijheid duur moeten betalen, want ons huis is bijna geheel verwoest. [...] Op 21 en 22 Oct. Hadden wij hier erg onrustige nachten, bijna geheel de nacht in de kelder. Zondag 22 Oct. Vlogen de granaten de gehele dag, zodat niemand naar de kerk durfde te gaan. 23 Oct. Hoorden we dat de Engelsen bijna door Schijndel waren en Gestel binnen trokken, des morgens kwamen de Duitsers nog tweemaal*

En daar op eens om half vijf kwam een slag, ik dacht dat heel ons huis op de kelder viel ...

of wij geen kelder voor hun hadden, de schrik sloeg ons om ons lijf, wij lieten maar de kelder van onze boerderij zien, en deze vonden zij te klein. [...] En daar op eens om half vijf kwam een slag, ik dacht dat heel ons huis op de kelder viel, stof en kalk vielen de kelder in 4 mannen die voor een opening van de kelder stonden vielen voor over van de geweldige luchtdruk, en spoedig hoorden we zeggen de brug is gesprongen, toen nog even een grote angst om de Zusters, zieken en mensen die niet in de kelder waren, want er waren verschillende Zusters niet in de kelder, maar spoedig kwam het blijde bericht, allen zijn nog in het leven twee zusters hadden wonden".

De zuster schrijft ook hoe zij onder de Michaelkerk en in het Doofst. Inst. onderdak hebben gevonden.

De oorlogsperiode is voor het boek het beginpunt van de geschreven bijdragen van de mensen die het klooster bezochten. Alle verhalen (43) zijn inhoudelijk ongewijzigd overgenomen en brengen daarmee het Adrianusklooster van toen in zekere zin tot leven. 'Om de herinnering aan wat eens geweest is levend te houden, is een boek als dit ronduit onmisbaar. We danken de auteur voor zijn werk en hebben er met plezier en ontroering kennis van genomen', schrijft Zuster Marie-Therèse Brinkman, provinciale overste van de Zusters van Liefde van O.L.V van Barmhartigheid te Tilburg. Het boek is te koop bij de Readshop in Sint-Michielsgestel. Sjeff van Hulst

